

MAGDALENA BASAŁAJ

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
Warszawa

Kult Bożego Miłosierdzia w Ameryce Łacińskiej szerzony przez polskich misjonarzy

Cult of the Divine Mercy in Latin America propagated by Polish Missionaries

Dzięki odkryciom Kolumba i jego licznym wyprawom, chrześcijaństwo otrzymało szansę rzucenia ziarna Słowa Bożego na nowy grunt. Trwałą chrystianizację Ameryki prowadziły trzy ośrodki: hiszpański, francuski i angielski. Działalnością misyjną zajął się głównie zakon franciszkanów, w mniejszym stopniu jezuita, mercedariusze i karmelici. Misjonarze starali się z jednej strony ewangelizować Indian, z drugiej chcieli zapewnić opiekę duszpasterską białym kolonizatorom i na zajętych przez nich terenach utworzyć stałą organizację kościelną¹.

Okres kolonialny wydał wielu męczenników katolickich. Z braku dopływu misjonarzy w okresie rewolucji i wojen w końcu XVIII w. i na początku XIX wieku, działalność misyjna wśród Indian Ameryki Północnej została niemal zupełnie przerwana. Misje wśród Inuit (Eskimosów) i przywiezionych do Ameryki Afrykańczyków rozpoczęły się dopiero w następnym okresie².

Dziś większą część ludności Ameryki Łacińskiej to potomkowie Hiszpanów i Portugalczyków, przybywających od XVI w. lub imigranci z XIX, a zwłaszcza XX w., a także Indianie, Metysi i potomkowie Afrykańczyków żyjący głównie w Brazylii i na Jamajce. Indianie przetrwali głównie w Meksyku, Gwatemali, Peru, Boliwii i Ekwadorze. Na tych terenach Ewangelię głosili głównie zakonnicy: hieronimicy, franciszkanie, dominikanie, mercedariusze, augustianie i od 1572 roku jezuita. Księża diecezjalni przejmowali jedynie parafie już zorganizowane. W nowym świecie autentycznej religijności, miłości bliźniego i starań o ludzkie

¹ Por. S. Turbański, *Kościół katolicki. Ameryka Północna*, w: EK, t. I, Lublin 1973, s. 443-444.

² Por. Tamże, s. 444.

prawa uciśnionych, towarzyszyła również brutalna realizacja interesów politycznych i ekonomicznych, łamanie praw człowieka, niewolnictwo, pogoń za zyskiem i wiele innych nadużyć³.

Mimo wielu uchybień ze strony chrześcijan, w wielu dziedzinach misjonarze położyli solidne fundamenty pod życie religijne, społeczne i kulturalne. Duchowni organizowali szkolnictwo (poziom podstawowy, średni i uniwersytecki), a także opiekę medyczną i społeczną. W wyniku wydalenia jezuitów, w XIX wieku w Ameryce Łacińskiej nastąpił chroniczny brak kleru, co przyczyniło się do wzrostu antyklerykalizmu i zeświecczenia życia ludności Ameryki oraz emigrantów tam napływających. Z tego więc powodu papież Leon XIII, w encyklice *In plurimis*, z 1889 roku, wezwał zakony europejskie do przyścia z pomocą Kościołowi w Ameryce Łacińskiej. W XIX w. uaktywniony został laikat katolicki w Meksyku, zaś w XX wieku ludzie świeccy Argentyny, Kostaryki i Boliwii mocno zaangażowali się w ramach Akcji Katolickiej.

I. ARGENTYNA

Pierwszymi misjonarzami na ziemi argentyńskiej byli jezuici, franciszkanie, dominikanie i trinitarze. Zakon jezuitów odegrał ważną rolę w okresie kolonizacji. Szczególnie agresywny antyklerykalizm i walka z Kościołem w Argentynie przypadły na wiek XIX. Dopiero za czasów Leona XIII doszło do zawarcia porozumienia między państwem i Kościołem (w 1897)⁴. Obecnie Argentyna uznawana jest za kraj niemalże jednolity wyznaniowo. Ponad 93% ludności to katolicy, zaś pozostała część społeczeństwa związana jest z innymi wyznaniem chrześcijańskimi (protestanci – 2%)⁵.

W parafii Matki Bożej w Resistencia (Chaco – Argentyna) kult Miłosierdzia Bożego propagują polscy redemptoryści. W 1985 roku do parafii sprowadzony został obraz Jezusa Miłosiernego. W tymże roku parafianie po raz pierwszy uczestniczyli w nowennie odmawianej przed świętem Miłosierdzia Bożego. Osiem lat później (w 1993 roku) wprowadzono Msze św. ku czci Miłosierdzia Bożego, celebrowane każdego 26 dnia miesiąca. W tych Mszach św. bierze udział ok. 1500 osób z samego miasta Resistencia i okolicznych miejscowości. Miłosierdzie Boże propagowane jest także przez liczne publikacje i grupy modlitewne powołane do służby na rzecz kultu. *W naszej pracy opieramy się na książkach w języku polskim i hiszpańskim wydanych w Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie – Łagiewnikach*⁶. Wielką rolę w rozwoju tego kultu odgrywają sprowadzone do parafii relikwie świętej Faustyny.

³ Por. Tamże, s. 425-426.

⁴ Por. B. Kumor, *Argentyna*, w: EK, t. I, Lublin 1973, s. 906.

⁵ Zob. *Religia. Argentyna*, w: *Encyklopedia PWN*, t. I, Warszawa 2001, s. 324.

⁶ Ojcowie Redemptoryści, *Z poczty „Faustinum”*. *W Argentynie*, Orędzie Miłosierdzia, 2003, nr 47, s. 22.

II. BOLIWIA

Chryścianizacja Boliwii ściśle wiąże się z hiszpańską kolonizacją od 1535 roku. Według *Encyklopedii Katolickiej* (dane z 1973 r.), spośród 4,6 milionów mieszkańców Boliwii 4 miliony stanowią katolicy. Jako pierwsi działalność misyjną podjęli tam franciszkanie z Peru (w 1540 r.). Owocem ich pracy były placówki w Caracas, Potos, La Paz, itd., oraz 17 stacji misyjnych. Po roku 1551 do akcji włączyli się augustianie (Santa Cruz) oraz dominikanie, a także mercedariusze (XVI w. Santa Cruz) i jezuita (Potosi). W XVII w. jezuita zasłynęli z działalności misyjnej wśród Indian Chiriguanos, Moksów i Chiquitos. Po usunięciu jezuitów w 1767 roku, pracę misyjną podjęli duchowni diecezjalni, kontynuując dzieło zakonu. Propagowanie katolickiej nauki społecznej w XX wieku przyczyniło się do ożywienia życia religijnego. Dużym utrudnieniem dla rozwoju katolicyzmu był brak księży, różnorodność dialektów indiańskich, analfabetyzm (1960 rok – 68% mieszkańców), alkoholizm oraz rozpowszechnione małżeństwa cywilne⁷.

Dla wielu Boliwijczyków nabożeństwo oddawania czci Miłosiernemu Bogu nie jest bliżej znane, dlatego też polscy misjonarze postrzegają jego rozpowszechnianie jako istotny element swej posługi misyjnej.

Ojcowie franciszkanie, pod przewodnictwem o. Jana Kukli, swą misyjną pracę na rzecz kultu Bożego Miłosierdzia rozpoczęli w 2000 roku w diecezji Santa Cruz w Boliwii. W kościele parafialnym w Mantero umieszczony został obraz Jezusa Miłosiernego. W miejscu tym parafianie w każdy piątek, o godz. 15.00, zbierają się na wspólną modlitwę koronką do Miłosierdzia Bożego. Modlitwa odmawiana jest w języku hiszpańskim.

30 kwietnia 2000 w diecezji Aiquile w Libertag (miejsce pracy s. Rity Kurdziel) odbyło się uroczyste poświęcenie kaplicy Miłosierdzia Bożego przez ojców franciszkanów wraz z obrazem *Jezu ufam Tobie*. W obszarze całego Tropiku – Cochabambino znajduje się tylko jedno Sanktuarium pw. Miłosierdzia Bożego. Ojcowie Franciszkanie Konwentualni w radio *Santa Maria* w każdy piątek przewodniczą audycji, prowadząc modlitwę Koronki do Miłosierdzia Bożego. Polscy misjonarze przyczynili się do wydania licznych publikacji związanych z rozwojem kultu Miłosierdzia Bożego, m.in.: *Dzienniczka* s. Faustyny, broszurek w języku hiszpańskim oraz kaset wideo *Boże Miłosierdzie*.

W diecezji El Alto w Boliwii kult Miłosierdzia Bożego nie jest dobrze znany. Pierwociny zaszczepiania kultu są owocem pracy ks. Rafała Brukarczyka. Rezultatem misyjnej posługi ks. Rafała, jest widniejący, w parafii św. Piotra w Mocomoco, obraz *Jezu ufam Tobie*, a także wykwalifikowani, współpracujący z nim katechiści z 26 wiosek, szerzący kult Miłosiernego Chrystusa wśród swoich współziomków. Wraz z ludem Altiplano norte, z plemienia Aymara, ks. Rafał organizuje wspólne modlitwy w języku aymara lub hiszpańskim.

⁷ Por. B. Kumor, *Boliwia*, w: EK, t. I, Lublin 1973, s. 763-765.

III. BRAZYLIA

Akcję misyjną w Brazylii zapoczątkowali Portugalczycy w 1500 roku. W pierwszej połowie XVI wieku utworzone zostały przez franciszkanów placówki misyjne. Ich inicjatorzy zostali z czasem wymordowani przez miejscowych Indian. Były to misje pochłaniające życie wielu osób. W XVI i XVII wieku na tereny Brazylii przybyli jezuici, karmelici, benedyktyni, kapucyni, dominikanie, mercedariusze, augustianie, oratorianie, bonifratrzy, powrócili również franciszkanie. Mimo wszelkich starań misjonarze nie uchronili miejscowej ludności przed wyzyskiem i niesprawiedliwością kolonizatorów, jednakże wpłynęli na poprawę ich sytuacji.

Polskie zakony misyjne podejmujące pracę duszpasterską na ziemi brazylijskiej, również tam stały się pionierami w szerzeniu kultu Miłosierdzia Bożego: *Brazylia zawdzięcza w dużym stopniu kult Miłosierdzia Bożego pracy duszpasterskiej księży marianów i księży pallotynów, a także wielu innych duszpasterzy pochodzenia polskiego*⁸.

Z przyczyny braku księży Kościół brazylijski pokłada duże nadzieje w zaangażowaniu ludzi świeckich. Dlatego też głównym zadaniem, jakie realizują polscy pallotyni w Brazylii, jest formacja ludzi świeckich. Pragnąc pogłębić znajomość kultu Bożego Miłosierdzia polscy pallotyni wydają kwartalnik *Raios de Divina Misericordia* – odpowiednik polskiego *Apostoła Miłosierdzia Bożego*. Pod kierunkiem ks. Tadeusza Korbeckiego w Rio de Janeiro wybudowano pierwszy w Ameryce Łacińskiej kościół pod wezwaniem Miłosierdzia Bożego⁹.

Księża pallotyni rozpoczęli swą posługę misyjną w Rio de Janeiro w 1994 roku. Na terenie tym został poświęcony Kościół pw. Miłosierdzia Bożego, w którym umieszczono duży obraz *Jezu ufam Tobie*. Przez cały rok wierni tłumnie gromadzą się tu na modlitwę – nowennę – i uczestniczą w procesjach z wizerunkiem Jezusa Miłosiernego. W każdy poniedziałek odmawiana jest w języku portugalskim koronka wraz z nowenną, po których czytane są fragmenty z *Dzienniczka* s. Faustyny. Raz w miesiącu kapłan, ks. Jarosław Kaczmarek, odprawia Mszę św. poświęconą Miłosierdziu Bożemu. Dobrą znajomość kultu Miłosierdzia wśród parafian w dużym stopniu zawdzięcza się kwartalnikowi „Promienie Jezusa Miłosiernego”, wydawanemu przez pallotynów oraz rozpowszechnianym obrazkom *Jezu ufam Tobie*.

Kult Miłosierdzia Bożego jest bliski szczególnie dla ks. Adama Fołta, obecnego proboszcza parafii w diecezji Almenara – Minas Gerais, w Brazylii. Jako główny opiekun i propagator kultu podejmuje on wszelkie starania, aby wieść o Bożym Miłosierdziu dotarła do każdego ludzkiego serca. Po powrocie z Polski

⁸ P. Socha, *Rozwój kultu Bożego Miłosierdzia w Polsce i na świecie*, Peregrinus Cracoviensis 2000, z. 9, s. 134-135.

⁹ J. Fidura, *Pallotyni polscy w Brazylii*, Horyzonty Misyjne 1997, nr 1, s. 13.

ks. Adam, w kościele parafialnym, w głównym ołtarzu, umieścił duży obraz Chrystusa Miłosiernego oraz polecił oprawić dwadzieścia mniejszych kopii przeznaczonych do kaplic bocznych. *Trzy lata temu dostałem około 100 kopii Chrystusa Miłosiernego św. Faustyny jako podarunek od Apostolstwa Świeckich z siedzibą w Rio de Janeiro, którzy jakoś zdobyli adres mojej parafii. Ponieważ wtedy pracowałem na 2-ch parafiach jednocześnie porozdawałem wizerunek Jezusa Miłosiernego wraz z tekstem koronki do Miłosierdzia Bożego przede wszystkim członkom organizacji i stowarzyszeń religijnych*¹⁰. Główną drogą propagowania kultu Miłosierdzia jest wspólna modlitwa (w języku portugalskim) parafian gromadzących się w kościele raz w tygodniu oraz prężna działalność Odnowy w Duchu Świętym, która przy pomocy radia i telewizji rozpowszechnia ten kult.

Kult św. Faustyny w 1995 roku, za pośrednictwem ks. Stanisława Ocetka, dotarł do diecezji Salvador-Bahia, do plemienia Candeias-Ba. Jako główny inicjator tego kultu, troszczy się o wspólną parafialną modlitwę do Miłosiernego Jezusa. Mimo braku kościoła poświęconego Miłosierdziu Bożemu, wizerunek Chrystusa Miłosiernego znany jest miejscowej ludności dzięki licznym obrazom *Jezu ufam Tobie* umieszczonym w okolicznych kaplicach. Dzięki pomocy księży marianów z Kurytyby-Pazana, w diecezji Salvador-Bahia rozpowszechniana jest, w języku portugalskim, nowenna do Miłosierdzia Bożego oraz *Dzienniczek* s. Faustyny. W Kurytybie w ostatnich latach został poświęcony Kościół pw. Miłosierdzia Bożego. Jednak mimo wielkich starań ks. Gerarda Piesika, kult Miłosierdzia Bożego w diecezji Blumenau, nie jest jeszcze dobrze znany. Obraz *Jezu ufam Tobie* w kościele parafialnym jest świadectwem posługi polskiego kapłana szerzącego tu kult.

Wśród mieszkańców Amazonii zwanych Caboclo, w diecezji Arquidiocese de Manaus, II Niedziela Wielkanocna cieszy się wielką popularnością jako Niedziela Miłosierdzia Bożego i jest ona bardzo uroczyście obchodzona. Wśród ludu Caboclo, kult Miłosierdzia Bożego zaszczerpił ks. Zbigniew Dobek wraz z siostrami św. Doroty. Ksiądz Zbigniew rozpoczął swoją pracę w 1992 roku, w parafii Matki Bożej Chwalebnej. Dorobkiem jego posługi misyjnej jest kaplica Jezusa Miłosiernego w małym miasteczku Novo Airao. Do grona propagatorów kultu Miłosierdzia dołączył także ks. Stanisław Krajewski, który w każdy pierwszy piątek miesiąca o godz. 15.00 w Manaus przewodniczy Mszy św. dla czcicieli Miłosierdzia Bożego. Obrazy Jezusa Miłosiernego można znaleźć w wielu prywatnych domach na terenie parafii oraz w głównym kościele w Manaus. W głównym ołtarzu, prócz obrazu *Jezu ufam Tobie*, widnieje także obraz św. Faustyny wraz z jej relikwiami. Relikwie świętej wystawiane

---

¹⁰ A. Fołta, *Niech żyje Trójjedyny Bóg w naszych sercach!*, zob. M. Basałaj, Praca mag.-lic.: *Wkład polskich misjonarzy w rozwój kultu Miłosierdzia Bożego w wybranych krajach misyjnych*, aneks 2: ankiety.

są podczas modlitw, adoracji i Mszy św. Pragnąc pogłębić wiedzę na temat Miłosierdzia Bożego, parafia prenumeruje i udostępnia wiernym kwartalnik *Raios da Divina Misericordia*. Kapłani w Niedzielę Miłosierdzia Bożego, po Mszy św., rozdają obrazki Jezusa Miłosiernego¹¹.

IV. JAMAJKA

Jamajka, niegdyś była zamieszkiwana przez Indian Arawaków. Dziś jako dawna kolonia należy do krajów autonomicznych. W wyniku kolonizacji hiszpańskiej, a następnie brytyjskiej, urzędowym językiem stał się język angielski w wersji amerykańskiej. W tym też języku polscy misjonarze głoszą Ewangelię pracując wśród ludności lokalnej.

W 1999 roku, w diecezji Mandeville w Maggotty, została założona misja, w której podjął pracę polski kapłan ks. Marek Bzinkowski. Od początku swej posługi misyjnej ów kapłan gorliwie szerzy kult Miłosierdzia Bożego. Jako główny inspirator nabożeństwa i pasterz Mistycznego Ciała Chrystusa dba o modlitwę wspólnotową do Jezusa Miłosiernego. Ze względu na krótki staż misji, diecezja Mandeville nie posiada kościoła ani sanktuarium pw. Miłosierdzia Bożego oraz żadnych publikacji związanych z rozwojem tego kultu¹².

V. KOLUMBIA

Kolumbia jest krajem o ogromnym dziedzictwie kultury kolonialnej i chrześcijańskiej, urzekającym swymi tradycjami i mentalnością ludzi tam zamieszkujących. Naród kolumbijski słynie z wielkiej pobożności i ludzkiej wrażliwości, ale także ze skrajnego ubóstwa.

Na bazie bolesnych doświadczeń narodu kolumbijskiego, polscy pallotyni, w 1997 roku rozpoczęli pracę ewangelizacyjno-misyjną, ze szczególnym nastawieniem na propagowanie kultu Miłosierdzia Bożego. Za pozwoleniem miejscowego biskupa, szerzą oni kult na terenie całej archidiecezji Medelin. Działalność ta, przeprowadzana na wielką skalę, angażuje wielu ludzi, choć sił wciąż brakuje: *Nasza działalność nabiera tak dużego przyspieszenia, że potrzebujemy nowych sił. Trzeba bowiem zająć się nie tylko pracą duszpasterską, ale też pracą na polu*

---

¹¹ Por. S. K. Krajewski, *Kult Miłosierdzia Bożego na świecie i wkład polskich misjonarzy w to dzieło. Brazylia- Amazonia*, zob. M. Basałaj, Praca mgr.-lic.: *Wkład polskich misjonarzy w rozwój kultu Miłosierdzia Bożego w wybranych krajach misyjnych*, aneks 2: ankiety.

¹² Zob. M. Bzinkowski, *Rozwój Kultu Miłosierdzia Bożego na świecie i wkład polskich misjonarzy w to dzieło. Jamajka*, zob. M. Basałaj, Praca mgr.-lic.: *Wkład polskich misjonarzy w rozwój kultu Miłosierdzia Bożego w wybranych krajach misyjnych*, aneks 2: ankiety.

wydawniczym, powołaniowym, formacyjnym etc¹³. Ksiądz Czesław Kolasa SAC delegat prowincjała w Kolumbii i Wenezueli, oraz ks. Adam Gąsior SAC dokładają wszelkich starań by wydawanie kalendarza w języku hiszpańskim, gazety *Columbiano* oraz czasopisma *Apostoł Miłosierdzia Bożego* było wciąż kontynuowane: *Z najnowszych wiadomości: w połowie października zaczęły ukazywać się w odcinkach w gazecie Columbiano (rozchodzi się w Kolumbii) informacje na temat Pallotiego, pallotyńów i kultu Miłosierdzia Bożego. Dzisiaj w jednej z parafii naszej archidiecezji został zorganizowany dzień poświęcony siostrze Faustynie Kowalskiej. Uroczystą Mszę św. odprawił ks. Biskup, a ks. Sławek głosił kazanie*¹⁴.

VI. MEKSYK

W XVI w. działalność kolonialna hiszpańskich konkwistadorów położyła kres rozwojowi indiańskich cywilizacji i utorowała drogę przymusowej chrystianizacji meksykańskich ludów [...]. Towarzyszyło temu niszczenie dorobku kulturowego jako reliktu pogaństwa¹⁵. W czasach kolonialnych ważną rolę ewangelizacyjną odegrali kapłani, którzy podjęli się wielkich przedsięwzięć, zakładając szkoły, szpitale, organizując działalność charytatywną oraz broniąc uciemnionej społeczności meksykańskiej. Ziemia meksykańska wydała wielu męczenników, którzy krew swą przelali w obronie wiary w Chrystusa. Dziś w Meksyku katolicy stanowią ok. 90% zamieszkującej tam ludności.

W przeciągu dwóch lat od przybycia do Meksyku polskich kapłanów, nastąpiły ogromne zmiany. Czas zasiewu kultu Miłosierdzia Bożego to okres obfitujący w liczne łaski Miłosiernego Chrystusa, zaś misyjna posługa wymaga ogromnego poświęcenia ze strony misjonarzy.

Mimo braku kościoła pw. Miłosierdzia Bożego, kult ten jest dobrze znany Meksykanom. Ksiądz Marek Rudecki czyni wszelkie starania, aby duszpasterstwo parafialne było dobrze zorganizowane. Temu celowi ma służyć ok. 100 kaplic, z których niewielka część miała być wybudowana już w 2000 roku. Kaplice te, z polskimi akcentami, miały powstać na cześć Bożego Miłosierdzia i Matki Bożej z Częstochowy. Dzięki głębokiemu zaangażowaniu w kult Miłosierdzia w każdej kaplicy, do której dotarł ks. Rudecki, umieszczony został obraz Jezusa Miłosiernego, a wierni odmawiają koronkę do Miłosierdzia Bożego. W Guadalupe y Calvo, Dolores i Santa Rozalia, ofiarowane przez Sekretariat Misyjny, duże obrazy Jezusa Miłosiernego zostały intronizowane przez polskiego kapła-

¹³ Cz. Kolasa, *Pan błogosławi naszym wysiłkom*, Posyłam Was 2001, nr 41, s. 11.

¹⁴ A. Gąsior, *Misyjna poczta*, Posyłam Was 2001, nr 41, s. 18.

¹⁵ *Religia. Meksyk* [w:] *Encyklopedia PWN*, red. T. Gadacz, B. Milerski, t. VI: *Koncyliaryzm-Mędrcy ze Wschodu*, Warszawa 2002, s. 478.

na. Przed Świętem Miłosierdzia Bożego, w Santa Rozalia odbyła się procesja z obrazem *Jezu ufam Tobie* podążająca do kościoła przez trzy sąsiednie miejscowości. Procesja ta jest znakiem zawierzenia się Bożemu Miłosierdziu i pełnego otwarcia się wiernych w Meksyku na ten kult.

W 1997 roku ks. bp Jose Maria Gonzales, ordynariusz diecezji Netzahualcoyotl ofiarował księżom pallotynom posiadłość w parafii św. Jana Chrzciciela. Jako kapłan oddany całym sercem Miłosierdziu Bożemu, zaprosił pallotynów z Polski, aby rozpoczęli szerzenie kultu Miłosierdzia Bożego na terenie diecezji. *Biskup od wielu lat jest szczerym przyjacielem Polski, całym sercem oddanym Miłosierdziu Bożemu. Zaprosił pallotynów z Polski, aby zajęli się szerzeniem kultu Miłosierdzia Bożego*¹⁶. Do Tenango del Aire, jako pierwszy w 1997 roku, przybył ks. Zbigniew Lewandowski, dziś zwany Esteban. W rok później dołączyli do niego: po trzynastu latach pracy – ks. Tadeusz Korbecki oraz przybyły prosto z Polski – ks. Adam Suszko. *Nasz obecny biskup ofiarował pallotynom w Polsce (1994 r.) figurę Jezusa Miłosiernego i zaprosił nas, byśmy przyjechali do Meksyku zorganizować sanktuarium Miłosierdzia Bożego. Jest to kult dobry dla nich, bo czasami z tą wiernością Panu Bogu są na bakier i wtedy mówi się o Bogu, który, jak dobry ojciec z przypowieści, przyjmie, da jeść i ubierze*¹⁷. Częściowo odremontowany kościół św. Jana Chrzciciela w Tenango graniczy z placem przeznaczonym pod budowę Sanktuarium Miłosierdzia Bożego. Po wewnętrznym remoncie świątyni umieszczony został witraż Miłosierdzia Bożego, zaś przed wejściem do kościoła stoi figura Jezusa Miłosiernego taka sama, jak w Dolinie Miłosierdzia Bożego w Częstochowie¹⁸: *Najlepszym dowodem pracy księży pallotynów w Tenango było uroczyste obchodzone Święto Miłosierdzia Bożego 30 kwietnia 2000 r., w dniu kiedy kanonizowana była święta siostra Faustyna. Program przygotowany przez polskich księży był imponujący*¹⁹. Podczas homilii biskupa, został poświęcony kamień węgielny pod budowę Sanktuarium Miłosierdzia Bożego, obrazy *Jezu ufam Tobie* i obraz św. Faustyny (namalowany przez meksykańską malarzkę) oraz figurka Matki Bożej Fatimskiej. Te wzruszające chwile to czas niezapomniany dla polskich misjonarzy w Meksyku. Biskup Gonzales w swym przemówieniu podkreślił głębokie duchowe walory kultu Miłosierdzia Bożego i ich znaczenie w życiu każdego człowieka. Po Mszy św. została odmówiona koronka do Miłosierdzia Bożego. Po obiedzie przygotowanym wspólnie przez księży i mieszkańców Tenango del Aire oraz po wieczornej Mszy św. ulicami miasta przeszła liczna procesja niosąca figury: Jezusa Miłosiernego

¹⁶ J. Skoryna, *Pallotyni polscy w Meksyku*, Horyzonty Misyjne 2000, nr 13, s. 16.

¹⁷ J. Fidura, *Misjonarz opowiada. Rozmowa z ks. Adamem Suszko SAC, misjonarzem w Meksyku*, Horyzonty Misyjne 2003, nr 1, s. 20.

¹⁸ Zob. J. Skoryna, *Pallotyni polscy w Meksyku*, Horyzonty Misyjne 2000, nr 13, s. 16.

¹⁹ J. Skoryna, *Święto Miłosierdzia Bożego w Tenango del Aire*, Horyzonty Misyjne 2001, nr 15, s. 10.

i św. Józefa oraz obraz Matki Bożej z Guadelupe. Wierni, modląc się gorliwie o łaski, dotykali figury Jezusa Miłosiernego. Coraz częstszym zjawiskiem stają się niespodziewane pielgrzymki z odległych stron Meksyku do miejsca tego kultu, by oddać hołd Miłosierdziu Bożemu. W każdy piątek o godz. 15.00 trwa Godzina Miłosierdzia prowadzona przez specjalnie do tego powołane grupy modlitewne: *Budowa Sanktuarium Miłosierdzia Bożego jest niezbędna, ale przy ubóstwie miejscowej ludności nie jest możliwa bez pomocy materialnej z zewnątrz*²⁰.

VII. PERU

Cywilizacja Inków, zniszczona przez destrukcyjną działalność hiszpańskich kolonizatorów, do czasów współczesnych przetrwała jeszcze w monumentalnej sztuce, zaś dzisiejszym naturalnym spadkobiercą ich kultury jest Peru. W XVI wieku, z wkroczeniem na ziemię Peru Hiszpanów, pojawiają się również pierwsze misje chrześcijańskie wraz z masową chrystianizacją Indian. Siła, przemoc oraz wyzysk niewolniczy były nieodłącznym elementem polityki kolonialnej (czasem również misyjnej). Do 1546 roku na Antylach, w Meksyku, Panamie, Kolumbii i Peru powstało około 17 diecezji.

Kolonializm wywarł olbrzymi wpływ na ludność zamieszkującą peruwiańską ziemię. W przeważającej mierze przybrał on wymiar destrukcyjny, wyniszczający rodzimą kulturę i architekturę. Pozytywnym elementem ingerencji europejskiej w świat Inków było szerzenie Słowa Bożego dzieło ewangelizacji, które przybliżyło Peruwiańczyków do bardziej świadomego przeżywania relacji z Bogiem i doświadczenia prawdy o Nim i Jego Miłosierdziu.

Wiele osób od kilku lat angażuje się w szerzenie kultu Miłosierdzia Bożego w Peru. Jednym z nich jest Ricardo Lach, pracujący wśród plemienia Los Metizas y los Lukas – hablau gnechna, w diecezji Cusco. Liczne grupy, odpowiedzialne za propagowanie tego kultu, troszczą się o wspólną modlitwę do Miłosiernego Chrystusa odmawiając koronkę. Modlitwy te odbywają się w języku castellano – hiszpańskim. Pomimo braku kościoła i sanktuarium pw. Miłosierdzia Bożego w diecezji Cusco, sam obraz *Jezu ufam Tobie* można odnaleźć w 30 parafialnych kaplicach oraz w kościele w Calco, (w bocznym ołtarzu), w którym w pierwszą Niedzielę po Resurekcji odbywa się procesja na cześć Miłosierdzia Bożego. Wśród wiernych rozprowadzane są obrazki *Jezu ufam Tobie* oraz broszurki zawierające informacje na temat kultu Miłosierdzia. *Ja staram się rozdawać duży obraz z (40 cm/ 50 cm) prawie wszystkim rodzinom – rozdałem tych obrazów ok. 2000. Małych obrazków i broszurek rozdałem ok. 10 000 albo więcej*²¹.

²⁰ Tamże, s. 11.

²¹ R Lach, *Rozwój Kultu Miłosierdzia Bożego na świecie i wkład polskich misjonarzy w to dzieło. Peru*, zob. M. Basałaj, Praca mgr.-lic.: *Wkład polskich misjonarzy w rozwój kultu Miłosierdzia Bożego w wybranych krajach misyjnych*, aneks 2: ankiety.

Na podstawie korespondencji napływającej do Postulacji w Rzymie, stwierdza się, iż nabożeństwo do Miłosierdzia Bożego rozwija się także w Gwatemali, Panamie, Wenezueli, Hondurasie itd.

Miłosierdzie Boże, zgodnie z wolą Chrystusa głoszone jest na wszystkich kontynentach świata, zarówno przez kapłanów, misjonarzy świeckich jak i zakonnych. Mimo silnie rozwiniętemu postępowi technicznemu kult Miłosierdzia Bożego nie jest wszystkim znany. Misjonarze polscy, chcąc zmienić tę rzeczywistość, podjęli się dzieła szerzenia idei Boga Miłosiernego, Który wychodzi naprzeciw ludzkości pragnącej zanurzyć się w nieprzebranej głębi Miłosierdzia. Obecnie, w wyniku charyzmatycznej posługi duszpasterzy, przy parafiach powstają wspólnoty świeckich, prowadzące formację modlitewną, katechetyczną i charytatywną; rozpowszechniane są obrazki Miłującego Chrystusa wraz z koronką, a także teksty modlitewne objaśniające istotę nabożeństwa. W wielu parafiach obchodzone jest Święto Miłosierdzia poprzedzone nowenną i spowiedzią wiernych. Organizowane są wielotysięczne pielgrzymki do miejsc kultu oraz rekolekcje przygotowujące do świadomego spotkania w Eucharystii (w Niedzielę Miłosierdzia) z Miłującym Bogiem, Wydawane są również książki, broszurki, tłumaczenia *Dzienniczka* na języki lokalne oraz czasopisma podejmujące temat Bożego Miłosierdzia. Owoce gorliwej posługi polskich kapłanów pozwalają wierzyć, iż nadejdzie czas, w którym wszyscy bez wyjątku usłyszą o Bożym Miłosierdziu.